

ถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอศรีวิไล จังหวัดนิงกาฬ

นายวิชัย โพธิ์ชัย

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีวิไล จังหวัดนิงกาฬ

กรมส่งเสริมการเกษตร

บทนำ

การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในระดับชุมชน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และสนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองได้อย่างยั่งยืน

เอกสารฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อ ถอดบทเรียนและรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของ ศพก. อำเภอศรีวิไล ทั้งในด้าน โครงสร้างการบริหารจัดการ กิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และต่อยอดการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนและให้ข้อมูล ตลอดจนเกษตรกรและประชาชนในพื้นที่ที่มี บทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในครั้งนี้

สำนักงานเกษตรอำเภอศรีวิไล

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ.....	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).....	๒
๑. สินค้าหลัก.....	๒
๓. ฐานการเรียนรู้.....	๒
๔. หลักสูตรการเรียนรู้	๖
๕. หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)	๘
๖. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด.....	๙
๗. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ).....	๑๐
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).....	๑๓
๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่	๑๔
๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก. ของท่าน).....	๑๖
๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:.....	๑๗
๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์.....	๑๘
๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน	๒๐
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน.....	๒๑
ภาคผนวก.....	๒๔

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ
ข้อมูล ณ วันที่ ๑๓ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายวิจิต โพธิ์ชี

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๒๑ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลชุมภูพร อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ๓๘๒๑๐

โทรศัพท์ ๐๙๕-๑๙๖๙๑๓๗ Facebook - Line -

๓. เกิด พ.ศ. ๒๔๙๘ ปัจจุบันอายุ ๗๐ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถานการศึกษา การศึกษานอกระบบ อ.ศรีวิไล จ.บึงกาฬ

คณะ/สาขาวิชา -

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๐๐,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก

๑.๑ ข้าว

๑.๒ สินค้ารอง ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอินทรีย์เคมี และปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน .....๑.....แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ด้านข้าว เป็นแปลงเรียนรู้ด้านการปลูกข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ข้าวเหนียว กข๖ และข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ โดยเน้นเทคนิคการเตรียมดิน การจัดการน้ำ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการดูแลรักษา ในแต่ละช่วงของ การเจริญเติบโต

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน.....๔.....ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๓.๑ ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ เพื่อถ่ายทอดความรู้ในการป้องกันและ กำจัดศัตรูพืช หลีกเลียงการใช้สารเคมี

๓.๒ ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี ใช้เอง

๓.๓ ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๓.๔ ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ เศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๒ หลักสูตรการผลิตปุ๋ยอินทรีย์

เป็นกระบวนการเปลี่ยนวัสดุอินทรีย์ เช่น เศษพืช ซากสัตว์ มูลสัตว์ หรือของเสียจากเกษตรกรรมให้กลายเป็นปุ๋ยที่มีคุณภาพ ช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ลดต้นทุนปุ๋ยเคมี และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๓ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร คือ การนำผลผลิตที่ได้จากการเกษตรมาผ่านกระบวนการแปรรูปเพื่อยืดอายุการเก็บรักษา เพิ่มมูลค่า และสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรมากขึ้น ตัวอย่างหนึ่งของการแปรรูปที่นิยมคือ เช่น การทำข้าวแต๋น , การผลิตข้าวบรรจุถุง เป็นต้น

๔.๒.๔ การทำบัญชีต้นทุน

เกษตรกรเป็นประธาน ศพก. หลัก จึงต้องมีการจัดทำบัญชีต้นทุนของศูนย์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลรายรับรายจ่ายของศูนย์ และยังมุ่งเน้นให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการบันทึกรายรับ รายจ่ายของครัวเรือนและกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต้นทุนและวางแผนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ

๔.๓ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. คือ การผลิตข้าวคุณภาพ เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่กระบวนการเตรียมดิน คัดเลือกพันธุ์ การจัดการแปลงนา การใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างเหมาะสม ตลอดจนการเก็บเกี่ยวและการเก็บรักษาอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

- เพื่อยกระดับความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการผลิตข้าวแก่เกษตรกรและผู้สนใจ
- เพื่อส่งเสริมการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ
- เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

เนื้อหาหลักในหลักสูตร

๑. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพันธุ์ข้าวและคุณภาพข้าว
๒. การเตรียมดินและการวางแผนการเพาะปลูก
๓. การจัดการปุ๋ย น้ำ และศัตรูพืชอย่างมีประสิทธิภาพ
๔. การเก็บเกี่ยว การลดความชื้น และการเก็บรักษาข้าว
๕. มาตรฐานคุณภาพข้าวและแนวโน้มความต้องการของตลาด
๖. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตข้าว

กลุ่มเป้าหมาย

- เกษตรกรผู้ปลูกข้าว
- วิชากิจชุมชนและกลุ่มแปรรูปข้าว
- นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ผู้เข้าร่วมหลักสูตรจะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในกระบวนการผลิตข้าวของตนเอง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงตามมาตรฐาน มีต้นทุนที่เหมาะสม และสร้างรายได้ที่มั่นคงยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างเป็นระบบ ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- เกษตรกรเป็นประธานคณะกรรมการ ศพก. ระดับอำเภอของอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ จึงมีบทบาทในการร่วมกำหนดทิศทางการจัดทำแผนการดำเนินงาน โดยมีการจัดการประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงการดำเนินงานของเครือข่าย สามารถใช้ ศพก.เป็นฐานเรียนรู้ และเป็นแหล่งองค์ความรู้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงร่วมกันสะท้อนปัญหาต่างๆ ด้านการเกษตร ทำการแลกเปลี่ยนข้อมูล และช่วยกันวางแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร เพื่อเป็นแผนและแนวทางการปฏิบัติต่อไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

แผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก.
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ
ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

เกษตรกรต้นแบบ: นายวิจิต โพธิ์สี

สินค้าหลัก: ข้าว

๒. ผลการวิเคราะห์สถานการณ์

ปัญหาหลักในพื้นที่: -

โอกาส/ศักยภาพในพื้นที่: มีแหล่งน้ำเพียงพอ มีเกษตรกรรมแบบ

๓. เป้าหมายการพัฒนา

ระยะสั้น (ภายใน ๑ ปี): ผลิตสินค้าได้หลากหลาย การขยายตลาดรับซื้อสินค้า

ระยะยาว (๓-๕ ปี): สินค้าได้รับมาตรฐาน GAP และสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตสินค้า

[illegible]

กิจกรรม	ปริมาณ	หน่วย	งบประมาณ	ระยะเวลา												หมายเหตุ
				ต.ค. 67	พ.ย. 67	ธ.ค. 67	ม.ค. 68	ก.พ. 68	มี.ค. 68	เม.ย. 68	พ.ค. 68	มิ.ย. 68	ก.ค. 68	ส.ค. 68	ก.ย. 68	
ฐานเรียนรู้ เรื่อง การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์	1	ฐาน														
ฐานเรียนรู้ เรื่อง การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี ใช้เอง	1	ฐาน														
ฐานเรียนรู้ เรื่อง การลดต้นทุนการผลิตข้าว	1	ฐาน														
ฐานเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง	1	ฐาน														
ฐานเรียนรู้ เรื่อง การทำบัญชี																
2.2 การปรับปรุงแปลงเรียนรู้ การผลิตข้าว	1	ฐาน	3,200													
ปรับปรุงระบบน้ำและ ปรับปรุงแปลงเรียนรู้ด้านการทำปุ๋ยหมักจากมูลสัตว์																
2.3 การปรับปรุง/จัดทำ/ ข้อมูลประจำ ศพก.																
- ข้อมูลพื้นฐาน																
- ข้อมูลวิชาการ																
- ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร																
2.4 พัฒนาศูนย์เครือข่าย																
- คัดเลือก/รับรองศูนย์เครือข่าย																
- วิเคราะห์ศูนย์เครือข่าย																
- ปรับปรุง/พัฒนา ฯลฯ																
2.5 ประชุมคณะกรรมการ																

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ในช่วงที่ผ่านมา เกษตรกรได้รับการอบรมในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเฉพาะด้านการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในชุมชน ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีมากในการเปิดโลกทัศน์ และเรียนรู้แนวทางใหม่ ๆ ในการทำเกษตรแบบยั่งยืนจากการอบรมหลายครั้ง หนึ่งในหัวข้อที่ทำให้เกิดความสนใจเป็นพิเศษคือเรื่อง “การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนการผลิต” ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และเหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยที่มีต้นทุนจำกัด การเรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยอินทรีย์จากวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ เศษฟาง เศษพืช และจุลินทรีย์ธรรมชาติ ไม่เพียงแต่ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมี แต่ยังส่งผลดีต่อดิน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลังจากผ่านการฝึกอบรม จึงเริ่มทดลองทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในแปลงเกษตรเล็ก ๆ ของครอบครัว และพบว่าผลลัพธ์ดีเกินคาด พืชผักเจริญเติบโตดี ดินร่วนซุยขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และต้นทุนการผลิตลดลงมาก จากเดิมที่ต้องซื้อปุ๋ยเคมีทุกฤดูการผลิต ก็สามารถลดค่าใช้จ่ายไปได้มากกว่าครึ่ง ด้วยผลสำเร็จที่ได้จากการลงมือทำจริง ข้าพเจ้าจึงเริ่มมีความคิดอยากแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ให้กับสมาชิกในชุมชน โดยเริ่มต้นจากการพูดคุย แนะนำ และในที่สุดก็จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเล็ก ๆ ให้กับ ผู้ที่สนใจภายในหมู่บ้าน ภายใต้แนวคิด “เรียนรู้ไปด้วยกัน ทำไปด้วยกัน” ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับความรู้ของชาวบ้าน แต่ยังสร้างความร่วมมือและความสามัคคีภายในกลุ่มได้อีกด้วย การได้เปลี่ยนบทบาทจาก “ผู้เรียน” ไปสู่ “ผู้ถ่ายทอด” เป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะได้ทบทวนความรู้ที่ได้รับแล้ว ยังได้เห็นพลังของการเรียนรู้ร่วมกัน และการลงมือทำจริงที่สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้คนได้

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

เมื่อได้รับบทบาทให้เป็น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก ของชุมชน ความรู้สึกแรกที่เกิดขึ้นคือ “ความท้าทาย” และ “ความกังวล” ว่าตนเองจะสามารถทำหน้าที่นี้ได้ดีแค่ไหน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะเปลี่ยนทุกอย่างให้เป็นเกษตรอินทรีย์ ให้ได้ แนวทางเกษตรอินทรีย์ไม่ใช่เรื่องง่ายในช่วงแรก เพราะต้องอาศัยทั้งเวลา ความอดทน การเรียนรู้ และการเปลี่ยนมุมมองจากการทำเกษตรเชิงเดิมที่เน้นผลผลิตปริมาณสูงมาเป็นเกษตรที่เน้นความยั่งยืน ความปลอดภัย และการพึ่งพาธรรมชาติ ซึ่งต้องค่อย ๆ ปรับระบบการผลิต ปรับความคิด และพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาพื้นที่แปลงสาธิตในฐานะ ศพก. เมื่อต้องทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการอบรม ถ่ายทอดเทคโนโลยี หรือส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ความรู้สึกกังวลก็เกิดขึ้นทุกครั้ง ว่าจะสามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ จะทำให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นได้หรือไม่ แต่ด้วยความตั้งใจจริง ประกอบกับแรงสนับสนุนจากหน่วยงานและชาวบ้านที่ร่วมมือกัน ก็สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการจัดอบรม การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ การปลูกข้าวอินทรีย์ การแปรรูปผลผลิต รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน และในที่สุดก็เริ่มเห็นผลสำเร็จที่จับต้องได้ ความสำเร็จที่ได้รับไม่ใช่เพียงแค่ผลผลิตที่ปลอดภัย หรือการลดต้นทุนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการได้รับ รางวัลต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการยืนยันว่าความพยายามของเกษตรกรและชุมชน ไม่ได้สูญเปล่า และยังได้ขยับบทบาทจาก “ผู้ปฏิบัติ” สู่ “ผู้ให้ความรู้” ด้วยการเป็น วิทยากร หรือปราชญ์ชุมชน ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้ที่สนใจเกษตรอินทรีย์จากหลายพื้นที่

สิ่งสำคัญที่เกษตรกรเรียนรู้คือ “เมื่อเรากล้าก้าวออกจากความกลัว เราจะพบความเป็นไปได้ที่ไม่เคยคิดว่าจะทำได้” จากวันนั้นที่กังวลว่าจะเริ่มต้นได้หรือไม่ มาจนถึงวันนี้ที่กลายเป็นคนหนึ่งที่สามารสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นได้และยังคงเดินทางบนเส้นทางเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ด้วยหัวใจที่มุ่งมั่น ไม่หยุดเรียนรู้ และพร้อมแบ่งปันความรู้ให้กับทุกคนที่สนใจ เพราะเชื่อว่า “เกษตรอินทรีย์ไม่ใช่แค่ทางเลือกของการทำเกษตร แต่คือทางรอดของชีวิตที่ยั่งยืน”

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

เกษตรกรได้รับองค์ความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้จริง เช่น การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ อย่างจุลินทรีย์ EM ในการทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิต การใช้แอปพลิเคชันหรือเครื่องมือวัดค่าดินเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของแปลงเพาะปลูก ตลอดจนการเรียนรู้การปลูกพืชแบบ เกษตรอินทรีย์ ที่เน้นความปลอดภัยและใส่ใจสิ่งแวดล้อม

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนที่ ๑ เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลและสำรวจ การเตรียมดิน วางแผนการเพาะปลูก การเตรียมเมล็ดพันธุ์ และการหว่าน/ปักดำ การจัดการน้ำในนาข้าว การใส่ปุ๋ยและการจัดการธาตุอาหาร การใช้ สูตรปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์ดิน ลดปุ๋ยเคมี เพิ่มประสิทธิภาพในการดูดซึมธาตุอาหาร และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบเจอ และนำมาทดลองปฏิบัติในพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ ๓ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เกษตรกร ฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งเสริมการสร้าง Smart Farmer ด้วยเทคนิคดิจิทัล

ขั้นตอนที่ ๔ การขยายผลสู่กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มแปลงใหญ่ โดยใช้ศูนย์ ศพก. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ สนับสนุน ให้ร่วมใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการแปลง และการตลาด เพื่อยกระดับเป็นธุรกิจครบวงจร

๓.) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ในยุคที่การเกษตรต้องเผชิญกับความท้าทายทั้งด้านต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น และสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เกษตรกรจึงจำเป็นต้องปรับตัวอย่างชาญฉลาด โดยการนำหลักวิชาการมาปรับใช้ในการจัดการแปลงเกษตร หนึ่งในวิธีที่มีประสิทธิภาพ คือ การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการ เลือกปลูกพืชพันธุ์ที่ทนต่อสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และรักษาความยั่งยืนของพื้นที่เกษตรได้ในระยะยาว

การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใส่ปุ๋ยตามความต้องการของดิน เป็นวิธีที่แม่นยำและช่วยลดการสูญเสียของทรัพยากร

การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น ภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง หรืออุณหภูมิสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเติบโตของพืช ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเลือกพันธุ์พืชที่ “ทนแล้ง ทนโรค และสั้นวัน” เพื่อให้ผลิตได้อย่างต่อเนื่อง

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) .....ข้าว.....พื้นที่ปลูกจำนวน .....๑๕-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒) .....ถั่วฝักยาว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓) .....พริก.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) .....ปลาชุก.....จำนวน.....๑,๐๐๐ (หน่วย.....ตัว.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) .....วัวเพศผู้และเพศเมีย.....จำนวน.....๑๒.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) .....ขนมข้าวแต๋น.....จำนวน.....-.....(หน่วย.....-.....)

๔.๒) .....จำนวน.....-.....(หน่วย.....-.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) .....เมล็ดพันธุ์.....เป็นเงิน.....๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒) .....เตรียมดิน.....เป็นเงิน.....๗๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓) .....เก็บเกี่ยว.....เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต .....๑,๘๐๐.....บาท/ไร่

รายได้ .....๕,๒๕๐.....บาท/ไร่

๒) สินค้า.....พริก.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) .....ค่าเมล็ดพันธุ์ ๒ ของ.....เป็นเงิน.....๖๐.....บาท

๑.๒) .....เป็นเงิน.....บาท

รวมต้นทุนการผลิต .....บาท/ไร่

รายได้ .....บาท/ไร่

๓) สินค้า.....ขนมข้าวแต๋น.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) .....ค่าน้ำมันในการทอด.....เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท

๑.๒) .....ค่าใช้จ่ายอื่นๆ.....เป็นเงิน.....๑,๐๐๐.....บาท

รวมต้นทุนการผลิต .....๑๓๐๐.....บาท

รายได้ .....๓๐๐๐.....บาท

๔) สินค้า.....พันธุ์ปลา.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) .....ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลาและค่าอาหารทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต .....-.....บาท/ไร่

รายได้ .....-.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...การขายผัก เช่น ถั่วฝักยาว พริก.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....๑๐๐.-๓๐๐.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...การขายผัก และขายขนมข้าวแต๋น.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....๓,๐๐๐ บาท.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ...การขายผัก และขายขนมข้าวแต๋น.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๑๐,๐๐๐ - ๑๒,๐๐๐ บาท.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุระบุ.....การขายผัก และขายขนมข้าวแต๋น.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๑๒๐,๐๐๐ - ๒๐๐,๐๐๐ บาท.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

จากการทำการเกษตรที่ผ่านมา ทำให้เกิดประโยชน์มากมายทั้งต่อตนเอง และชุมชน เกิดความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้รู้เท่าทันสถานการณ์ด้านการผลิตพืช และสร้างรายได้ในครัวเรือนสำหรับการเลี้ยงชีพ ต่อเกษตรกรรายอื่น ได้พัฒนาตนเอง และสามารถเป็นแบบอย่างในการนำหลักวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการเกษตรมาปรับใช้เพื่อให้ได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การนำหอยเชอรี่มาหมักเป็นน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้บำรุงพืชแทนปุ๋ยเคมี เป็นการลดต้นทุน และใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างคุ้มค่า การทำน้ำหมักจากหอยเชอรี่ เป็นการประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาศัตรูพืช และสร้างปุ๋ยชีวภาพคุณภาพสูงไว้ใช้เอง ช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุน ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางสำคัญของ เกษตรอินทรีย์

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

ผลผลิตปลอดภัย ไม่ใช่แค่ “ทางเลือก” แต่เป็น “ทางรอด” ของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคในยุคปัจจุบันและอนาคต เพราะไม่เพียงแต่ช่วยให้สุขภาพดีขึ้น แต่ยังสร้างระบบการเกษตรที่ยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทยได้ในระยะยาว “ปลูกอย่างปลอดภัย เพื่ออาหารปลอดภัย และชีวิตที่ปลอดภัย”

การใช้ศัตรูธรรมชาติเพื่อควบคุมศัตรูพืช เป็นแนวทางที่ชาญฉลาดของเกษตรกรยุคใหม่ ที่ต้องการลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต และรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในระยะยาว หากมีการจัดการที่เหมาะสม ศัตรูธรรมชาติจะช่วยควบคุมศัตรูพืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมีให้เสี่ยงอันตราย

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เนื่องจากเกษตรกรเป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.หลัก) ประจำอำเภอ จึงมีโอกาสได้รับข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับพื้นที่ทำการเกษตรในระดับตำบลและอำเภอ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ช่วงเวลาการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชในแต่ละฤดูกาล รวมถึงข้อมูลด้านราคาสินค้าเกษตรในพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกษตรกรสามารถรวบรวมและรายงานให้กับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาทางการเกษตรได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ เกษตรกรยังสามารถทำหน้าที่เป็นต้นแบบในการปลูกข้าวให้กับเกษตรกรในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ และยังมีความสามารถในการประสานงานขอรับการสนับสนุนงบประมาณหรือโครงการจากหน่วยงานภาครัฐและภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรได้ใช้พื้นที่ของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.หลัก) เป็นแหล่งขยายองค์ความรู้สู่ชุมชนและสังคม โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจริง ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนส่งเสริมแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เกษตรกรยังทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการเกษตรกับเกษตรกรในชุมชน ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไป เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและขยายผลสู่การพัฒนาทางการเกษตรในวงกว้าง

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

เกษตรกรมีส่วนร่วมในการประชุมการบริหารจัดการด้านการเกษตรในระดับชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การประชุมคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) รวมถึงการประชุมกลุ่มแปลงใหญ่ ซึ่งเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ปัญหา และแนวทางแก้ไขที่สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่นอกจากการมีส่วนร่วมในการประชุมแล้ว เกษตรกรยังทำหน้าที่เป็น ที่ปรึกษาและผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร ให้กับเกษตรกรในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น การปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ หรือการนำแนวคิดเกษตรอินทรีย์และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนมาใช้ในระดับแปลงเกษตร ที่สำคัญ เกษตรกรผู้นายังเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความร่วมมือของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสาธิตการใช้เทคโนโลยีในแปลงจริง หรือการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อตั้งทรัพยากรและโอกาสเข้ามาพัฒนาพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑. เป็นวิทยากร ให้ชุมชน และผู้ที่มาเยี่ยมชม ศพก.
๒. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มาติดต่อ และผู้ที่มาศึกษาดูงาน ในด้านการปลูกข้าว และการทำปุ๋ยอินทรีย์
๓. ประชาสัมพันธ์ข่าวจากภาครัฐให้แก่คนที่มาอบรม และคนในชุมชน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

๑. ขยายผลองค์ความรู้ให้กับคนอื่นที่สนใจ
๒. การจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เมื่อเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจมาดูงาน สามารถนำความรู้ที่ได้มาต่อยอดได้
๓. มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับคนอื่น การจัดตั้งกลุ่มหรือเครือข่ายเกษตรกร
๔. การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

เกษตรกรมีบทบาทสำคัญในการเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคีเครือข่ายด้านการเกษตร โดยทำหน้าที่ร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการผลิต การบริหารจัดการ รวมถึงการตลาดสินค้าเกษตรอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบ นอกจากนี้ เกษตรกรยังทำหน้าที่เป็น "ผู้ส่งสาร" หรือ "กระบอกเสียงของชุมชน" ในการสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร รวมถึงโอกาสในการเข้าร่วมโครงการหรือการสนับสนุนต่าง ๆ ไปยังเกษตรกรรายอื่นในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไปสู่การพัฒนาร่วมกันในระดับพื้นที่

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไบบ้าง

บทบาทในการเป็นประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ทำให้เกษตรกรมีบทบาทเป็นผู้นำทางความคิดและการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรในระดับพื้นที่ โดยไม่เพียงทำหน้าที่บริหารจัดการกิจกรรมภายในศูนย์เท่านั้น แต่ยังมีส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูล ความต้องการ และปัญหาของเกษตรกรในชุมชน ไปสู่การร่วมแก้ไขกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

“มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือชุมชน อยากให้ชุมชนได้ประโยชน์” การได้เกิดและเติบโตในชุมชน ทำให้ผูกพันกับผู้คน บ้านเรือน และวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างลึกซึ้ง เมื่อมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานด้านการเกษตร และเป็นหนึ่งในผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน รู้สึกภาคภูมิใจและมีความสุขอย่างยิ่งที่สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ และแรงกายแรงใจที่มี ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่บ้านเกิดของตนเอง และการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มต้นจากความร่วมมือของคนในพื้นที่ การได้ร่วมถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตร การเป็นวิทยากร หรือแม้แต่การให้คำแนะนำเล็ก ๆ น้อย ๆ แก่เพื่อนเกษตรกร ล้วนแล้วแต่เป็นพลังเล็ก ๆ ที่ส่งผลในวงกว้าง และเมื่อเห็นชุมชนค่อย ๆ เติบโต แข็งแรง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็รู้สึกมีคุณค่าและมีกำลังใจที่จะเดินหน้าต่อไป

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

เกษตรกรมีความเป็นผู้นำด้านการเกษตรในระดับสูง เนื่องจากได้รับการยอมรับจากชุมชน และมีทัศนคติที่เปิดกว้าง พร้อมเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการผลิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร สร้างแนวทางในการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เกษตรกรได้แสดงให้เห็นถึงจิตสาธารณะและความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชน ด้วยการเปิดพื้นที่ทำการเกษตรของตนให้กลายเป็น “พื้นที่เรียนรู้ร่วม” สำหรับใช้จัดกิจกรรมด้านการเกษตรต่าง ๆ โดยมีได้ยึดถือผลประโยชน์ส่วนตน แต่ให้ความสำคัญกับการสร้างประโยชน์ร่วมแก่สังคม พื้นที่แห่งนี้ถูกใช้เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์จริง และสาธิตการใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรให้กับเกษตรกรและประชาชนที่สนใจ เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พัฒนาทักษะ และต่อยอดองค์ความรู้ร่วมกันในระดับชุมชน ซึ่งนับเป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเกษตรกร

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ เราต้องให้ เราถึงจะได้ใจเขากลับมา ”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑.๑ นายอรัม พลปากดี รักษาการแทนเกษตรอำเภอศรีวิไล

๑.๒ นางสาวนิพาดา โบราศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอศรีวิไล

๑.๓ นางนฤมล อุ่นวิเศษ เจ้าพนักงานธุรการ สำนักงานเกษตรอำเภอศรีวิไล

๑.๔ นางสาววสุน พงศ์ศรี นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

๑.๕ นางสาวมนต์ณัช แยมยิ่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

๑.๖ นางสาวสุทธิดา คำพลา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

๑.๗ นายวทัญญู ศรีชาติ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. ประชุมคณะทำงานวางแผนการถอดบทเรียน

๒. จัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ (ถาม-ตอบแบบเปิด) ภาพถ่ายกิจกรรมใช้ ก และสื่อสารผลการทำงาน เพื่อใช้ถ่ายทอดความรู้ต่อไป

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน
เวลาว่างของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรไม่ตรงกัน

- ***หมายเหตุ**
๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ
  ๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย
๑	ปุยอินทรีย์เคมีตำบลศรีวิไล
๒	ไร่นาสวนผสมตำบลนาสะแบง
๓	ไร่นาสวนผสม
๔	เกษตรผสมผสานตำบลนาแสง
๕	เกษตรผสมผสานตำบลนาแสง
๖	ไร่นาสวนผสมตำบลนาแสง
๗	แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลนาสิงห์
๘	เกษตรผสมผสานตำบลนาสิงห์
๙	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน
๑๐	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน
	ศพก.อำเภอศรีวิไล

๒.กิจกรรมของ ศพก.หลัก และศพก. เครือข่าย

กิจกรรมศพก.หลักและเครือข่ายศพก.

นางทองเหรียญ ยิ่งยืน
กิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

นายแสงจันทร์ แก้วกำ
เกษตรผสมผสาน(การเลี้ยงกระบือ)

นายวิจิต โพธิ์ชี ศพก. หลัก

นายถนอม วาจาสัตย์
กิจกรรมผลิตปุ๋ยอินทรีย์เคมี

กิจกรรม ข้าว

นายราวุธ โคโคสี
กิจกรรมเครือข่ายด้านประมง(ปลานิลในบ่อดิน)

นางสมจิตร บุตรธจักร
กิจกรรมไร่นาสวนผสม

นายประวิทย์ หุ้งคำ
กิจกรรมเกษตรผสมผสาน

นายเฉลิม อามาตสมบัติ
กิจกรรมไร่นาสวนผสม(นาข้าว)

นางบุญแทน ฉายประดับ
กิจกรรมไร่นาสวนผสม

นายวิสัย โพธิราช
กิจกรรมเกษตรผสมผสาน

